TT 8.4.2024

Eduskunnan ympäristövaliokunta
YmV@eduskunta.fi

Lausuntopyyntö valtioneuvoston selvityksestä: Komission tiedonanto teollisesta hiilenhallinnasta EU:ssa E 9/2024 vp

Lausuntopyyntö valtioneuvoston selvityksestä: Komission tiedonanto teollisesta hiilenhallinnasta EU:ssa E 9/2024 vp

Kemianteollisuus ry kiittää mahdollisuudesta lausua näkemyksensä aiheesta valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto teollisesta hiilenhallinnasta EU:ssa E 9/2024 vp

Kemianteollisuuden tavoitteena on olla luontopositiivinen ja hiilineutraali vuoteen 2045 mennessä osana omaehtoista vastuullisuusohjelmaa, Responsible Care, (lue lisää: https://www.kemianteollisuus.fi/fi/vastuullisuus/hiilineutraalikemia2045/). Tavoite ei ole helppo ja erilaisissa jatkoselvityksissä onkin tunnistettu kriittisiä tekijöitä, joita tavoitteen saavuttaminen tulee vaatimaan niin toimintaympäristöltä kuin toimialan yrityksiltä itseltään. Selvityksien perusteella on kuitenkin selvää, että kemianteollisuuden yrityksien on mahdollista kutistaa hiilijalanjälki minimiin ja samalla kasvattaa kädenjälki todella suureksi. Toisin sanoen, kutistaa tehtaiden suorat päästöt Suomessa ja mahdollistaa samalla globaaleille asiakkaille merkittävät päästövähennykset.

Luontopositiivisen ja hiilineutraalin kemianteollisuuden saavuttaminen tulee tulevaisuudessa huomattavat määrät vaihtoehtoisia raaka-ainelähteitä ja erityisesti vaihtoehtoja neitseellisille fossiilisille raaka-aineille ja energialle. Tällaisia lähteitä ovat esimerkiksi kaikki talteen otettu hiilidioksidi, kierrätetty/uusiokäytetty hiili sekä kestävät biopohjaiset hiilen lähteet. Lisäksi kemianteollisuus tarvitsee huomattavat määrät uusiutuvaa ja vähähiilistä vetyä. Myös epäorgaanisen kemian puolella on suuri tarve löytää parhaita materiaaliratkaisuja. Hyvänä esimerkkinä kasvavasta tarpeesta ovat akut ja akkukemikaalit. Neitseellisestä raaka-aineista irtautuminen edesauttaa usein myös riippuvuutta tuonnista.

Uusien raaka-aineiden etsiminen on ollut käynnissä jo pidempään, uusia lähteitä on myös jo löydetty ja niitä on otettu käyttöön. Työ on ollut kuitenkin haastavaa sillä jokainen uusi lähde pitää arvioida huolella ja usein niistä löydetään rajoittavia tekijöitä tai muita mahdollisia haasteita, joita tulee huomioida ja ratkaista, jotta vaihtoehdon kanssa voidaan edetä. Raaka-aine voi esimerkiksi osoittautua ilmastokulmasta hyväksi, mutta haastavaksi biodiversiteettikulmasta. Lainsäädännön keskeneräisyys ja nykyiset valuviat hidastavat myös siirtymää ja vievät investoinneilta pahimmillaan kokonaan pohjan. Lisäksi kustannusero neitseellisen fossiilisen raaka-aineen ja vaihtoehtoisen raaka-aineen välillä on usein merkittävä hidaste. Tuotepuolella tämä konkretisoituu kysynnän puutteena.

Komissio julkaisi helmikuussa 2024 tiedonannon teollisesta hiilen käytöstä (ICM) ja 2040 ilmastotavoitteesta. ICM-tiedonannossa hahmotellaan erityisesti hiilidioksidin talteenoton, varastoinnin ja hyötykäytön roolia tulevaisuudessa. Hiilen kiertojen rooli on tullut lähemmäksi ilmastopolitiikkaa

ja oletettavasti tämä tulee näkymään myös jatkokeskusteluissa. Raaka-ainekysymykset ovat kuitenkin laajempia kuin pelkästään ilmastopolitiikka ja CCU. Aihetta tulee pystyä tarkastelemaan tulevaisuudessa huomattavasti kokonaisvaltaisemin.

Kemianteollisuus ry:n yksityiskohtaisemmat näkemykset:

1. Kaikkia vaihtoehtoisia kestäviä hiilen lähteitä tulee suosia neitseellisen fossiilisen raaka-aineen sijaan. **Nykyisiä lainsäädännöllisiä esteitä on karsittava ja markkinoita on kehitettävä vaihtoehtoisiin hiilen lähteisiin perustuville tuotteille**

Hiilidioksidipäästöjen laskenta päästökauppasektorin, taakanjakosektorin ja maankäyttösektorilla on nykyisin puutteellinen ja ei huomioi esimerkiksi hiilidioksidin talteen ottamista tai negatiivista päästöä kunnolla. Komissio onkin tunnistanut aivan oikein päästökaupan yhdeksi keskeiseksi elementiksi tulevaisuudessa. Laskentasäännöt tulisi korjata, jotta hiilidioksidin talteenottoon liittyvät tekniikat yleistyisivät ja mahdollistaisivat uusia raaka-ainevaihtoehtoja. Lisäksi hiilenpoistosertifikaattien roolia tulisi selkeyttää. Sertifikaatit voisivat olla yksi tapa kytkeä hiilenpoistot päästökauppajärjestelmään, mikä voisi parhaimmillaan ratkaista laskentaan liittyvää haastetta.

Nykyisen lainsäädännön korjaamisen lisäksi komission tulisi kehittää markkinoita vaihtoehtoisiin hiilen lähteisiin perustuville tuotteille. Etenkin erilaisten kannustimien tarkastelu on tärkeää.

Hiilen kiertoihin liittyvää lainsäädäntöä on paljon ja eri politiikkalohkoilla, joten on erittäin tärkeää tehdä päivityksiä riittävän laaja-alaisesti ja pyrkiä että kokonaisuus olisi mahdollisimman yhtenevä ja hiilen kiertoja edistävä.

2. EU:n tuleekin varmistaa, että kierrätetyn ja uusiutuvan hiilen teknologioille laaditaan riittävän kokonaisvaltainen Circular Carbon Strategy, joka tukee ja tekee kaikista hiilen kiertoon liittyvistä teknologioista houkuttelevaa (kemiallinen ja mekaaninen kierrätys, (B)CCU-teknologiat, biopohjaiset lähteet jne).

3. Lainsäädäntökehikon tulisi myös suosia vetytalouden kehittymistä ja huomioida vihreä vety sekä muut päästöttömät vedyn tuotantotavat. Lisäksi teollisuuden sivutuotteena syntyvän vedyn tulee olla hyväksyttävää ja uusiutuvaksi rinnastettavaa. Vihreän vedyn tuotannossa tulee säilyttää riittävä joustavuus sääriippuvaisen uusiutuvan energian käytössä.

4. Liian tiukkaa teknologista ohjausta ei tarvita. On kuitenkin selvää, että uusia ilmastoystävällisiä tuotteita ja raaka-aineita varten tullaan todennäköisesti tarvitsemaan lainsäädäntöä, jolla edistetään tai luodaan markkinoita uusiin raaka-aineisiin perustuville tuotteille.

Nykyisin esimerkiksi jakeluvelvoitteella on pystytty luomaan markkinaa vaihtoehtoisille hiilen lähteille polttoaineiden osalta. Pitkäjänteinen ja ennakoiva politiikka on oleellinen lähtökohta teollisille investoinneille, mikä on tärkeää huomioida markkinoita edistävää lainsäädäntöä kehitettäessä.

5. Investointitukien tarve tulee olemaan valtava. On kuitenkin tärkeää säilyttää EU:n sisällä kaikille jäsenmaille pääsy tukiin ja välttää jäsenmaiden välisiä tukikilpailuja. Esimerkiksi ”hiilidioksidipankki” tukimuotona voisi olla tästä kulmasta perusteltu ratkaisu.

6. Kilpailukykyien teollisuus mahdollistaa raaka-ainemurroksen ja hiilen kiertojen toteutumisen. Teollisuuspolitiikka ja riittävä hiilivuotosuojaus tulee pitää oleellisena osana ilmastopolitiikkaa ja raaka-ainepolitiikkaa.

7. Suomen näkemykset e-kirjeessä ovat Kemianteollisuuden näkökulmasta oikein suuntaisia. Olisi kuitenkin erittäin tärkeää, että Suomi toisi esille kannoissaan tarvetta kehittää laaja-alaisesti lainsäädäntökehikkoa ja kannustimia, jotta pystytään huomioimaan ja edistämään kaikkia mahdollisia tapoja säilyttää hiiltä kierrossa ja arvoketjuissa. Tämä on kriittistä, jotta tulevaisuudessa pystytään korvaamaan neitseellisiä fossiilisia hiilen lähteitä. Lisäksi Suomen tulisi painotta päästöjen oikein laskemisen tärkeyttä kokonaisuutena ja niiden korjaamista kuntoon. Vain sillä tavalla pystytään huomioimaan paremmin esimerkiksi biogeeninen CO2 muista CO2-lähteistä.

Tuomas Tikka

Kemianteollisuus ry